

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARININ BELİRLENMESİ (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği)

Rafet AYDIN* Gülseren SAĞLAM**

Öz

Bu çalışmanın amacı, farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından belirlemek ve bu tutumlar arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır. Çalışmada betimsel yöntem kapsamında tarama metodu kullanılmıştır. Çalışmanın verileri, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Türkçe Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde son sınıfta öğrenim gören toplam 245 (132 kız, 113 erkek) öğrenciye öğretmenlik mesleğine yönelik tutum anketi uygulanarak elde edilmiştir. Öğrencilerin anket formuna vermiş oldukları cevaplar puanlandırdıktan sonra, bu veriler SPSS programından yararlanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda, son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet, öğrenim gördükleri bölümü tercih etmedeki etken ve anne eğitim düzeyine göre anlamlı olarak değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre cinsiyet açısından son sınıfta okuyan kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre; öğrenim gördükleri bölümü tercih etmedeki etken açısından incelendiğinde kendini yetiştirmek için öğretmenlik programını tercih edenlerin, mecbur kaldıkları için öğretmenlik programını tercih edenlere göre ve anne eğitim düzeyi açısından ise ilkökul mezunu annelerin çocuklarının, ortaöğretim-yükseköğretim mezunu annelerin çocuklarına göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Mesleki tutum, öğretmenlik mesleği, öğretmen adayları

Abstract

The research shows that students' view directed towards to teaching profession plays an important role on how to be a teacher in the future and has an important effect on students the aim is determining and comparing students' views directed towards to teaching profession and this research has been done on the student's that attend different departments of education faculty. In this research, survey has been used on the range of descriptive method. Datum has been obtained by applying the measure of view directed towards teaching profession, to 245 students (132 girls, 113 boys) that attend different departments of education faculty (Elementary Mathematics Teacher, Computer Education and Instructional Technology Teacher, Turkish Teacher, English Teacher, Social Studies Teacher) in Mehmet Akif Ersoy University in 2009-2010 academic year. The answer that students have been given to measure form, have been analyzed by benefiting from program of SPSS 17.0. According to analysis' that have been done; it is understood that in teacher applicants' views directed towards teaching shows difference in terms of sex, reasons of selection to being a teacher and their mothers' or fathers' job and high schools they attended their kinds of high school. According to these findings that have been obtained student of girl's view directed towards to teaching profession is more positive than boys' this result supports a common understanding of being the teaching profession is more appropriate for women. In addition to this; a person who selects being a teacher to grow up himself/herself shows more positive attitude to professional teacher than a person who selects for being compelled. Furthermore, children whose mothers have graduated from primary school have more positive attitude than children whose mothers have graduated from high school.

Key words: education, teaching profession, view of Professional, teacher candidate

Yazışma adresleri: * Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.
raydin@mehmetakif.edu.tr

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi
gulserensaglam@gmail.com

Giriş

Eğitim, kişinin zihnî, bedenî, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının en uygun şekilde ya da istenilen bir doğrultuda geliştirilmesi, ona birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür. Bu yönüyle eğitim, insanın doğumuyla başlayan ve hayat boyu devam eden bir süreçtir (Akyüz, 2009). Ancak eğitim denilince daha çok kastedilen planlı, programlı ve amaçlı eğitimidir.

İnsanlık tarihi ile başlayan öğretim faaliyeti, başlangıçta aile üyeleri, kabile büyükleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Daha sonra bilgiler artıp karmaşıklıklaştıkça, bu işin özel bir kurumda (okulda) ve görevi yalnızca öğretmek olan kişilerce (öğretmenlerce) yapılması benimsenmeye başlanmıştır. Öğretme-öğrenme işinin insanlık tarihi ile başladığı kabul edilirse öğretmenlik mesleğinin de dünyanın en eski mesleklerinden biri olduğu söylenebilir (Oktay,1991).

Günümüzde eğitimi bir sosyal sistem olarak gören bilim adamları, bu sistemin üç temel ögesinin öğrenci, öğretmen ve eğitim programları olduğunu kabul etmektedirler (Karagözoğlu, 1986). Örgütlenmiş bütün toplumsal faaliyetler içinde eğitim, insanın mutlak olarak en önemli olduğu alandır. Eğitimde en önemli insan unsuru ise öğretmendir. Eğitimin özelliğinden dolayı bu unsurun yerini başka bir şeyle değiştirmek olanağı yoktur (Kaya, 1984).

Öğrenme ve öğretme etkinlikleri insanlık tarihi kadar eskidir. Eğitim önceleri bilen bilmeyene bire bir öğretmesi yoluyla yapılmaktayken, insan neslinin çoğalması ve gereksinimlerin çeşitlenmesiyle öğrenmeye ve öğrete ihtiyacı da artmıştır. Bu ihtiyaçtan *okul* denen kurumlar oluşmuş ve bu kurumlarda alanlarında uzmanlaşmış kişilerin görev almasıyla öğretmenlik bir meslek ve uzmanlık alanı olarak algılanmaya başlamıştır. Öğretmenler, genç kuşaklara toplumun kültürel değerlerini, bilgi ve becerilerini aktarmada önemli bir yere sahip olmuşlardır (Hoşgörür, Kılıç ve Dünder, 2002). Artık öğretmenlik, mesleği öğretmen olan kimseler tarafından yürütülmektedir. Öğretmen, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği yeterlikleri kazandıran yükseköğrenimi bitirerek aldığı diplomayla öğretmenlik yapma yetkisini elde etmiş, mesleği öğretmek olan kimselerdir (Uçan, 2000).

Genel olarak “meslek”, bireylerin eğitimle edindikleri ve hayatlarını kazanmak için sürdürdükleri düzenli ve kurallı faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır. “Öğretmenlik” de bireysel, sosyal, kültürel, bilimsel, teknolojik boyutlu profesyonel statüde bir meslek olarak kabul edilmektedir (Uygun, 2008).

Öğretmenlik her zaman, önemli bir meslek olarak görülmüştür. Mesleğin öneminden dolayı; öğretmenlere her zaman önemli görev ve sorumluluklar yüklenmiştir. Öğretmenlerden bu zor görev ve sorumlulukları en iyi şekilde yerine getirmeleri beklenmiş ve de beklenmektedir. Öğretmenlik, özel bir uzmanlık eğitimi gerektiren sanatsal yönü de bulunan bir meslektir. Bu kabulün neticesidir ki, öğretmenlik mesleği, sorunları ve bunların çözümüne ilişkin çeşitli bilimsel araştırmalar yapılmaktadır (Aydın, 2009).

Uçan'a (2000) göre de, bir yaşamsal etkinlik olgusu olan meslek, toplumsal, kültürel ve ekonomik yapının ve teknolojinin gerektirdiği bir iş bölümü sonucu ortaya çıkmaktadır. Meslekler, genellikle, gelişmemiş toplumlarda görenekle babadan oğula veya anadan kıza geçmekte, az gelişmiş toplumlarda usta-çırak ilişkisiyle öğrenilmekte, gelişkin toplumlarda ise belirli diploma gerektiren profesyonel bir uğraş niteliği kazanmaktadır. Bu olgu diğer çoğu meslekler gibi öğretmenlik mesleği için de geçerli olmuştur.

1973 tarih ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenlik; "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir (madde. 43)" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımdan hareketle öğretmenliğin; eğitim, öğretim ve eğitimden doğan yönetim görevlerini üstlendiği, yönetim görevinin yerine getirilebilmesi için de öncelikle öğretmen olmak gerektiği söylenebilir.

Öğretmenlik bir milletin geleceğini oluşturan bireyleri yetiştiren önemli mesleklerden biridir. Türkiye gibi gelişmekte olan toplumların ileri seviyedeki toplumların düzeyine ulaşabilmelerindeki en önemli etkenlerden biri de iyi yetişmiş, nitelikli insan kaynağıdır. Bu açıdan ülkemizde öğretmen yetiştirilmesinin önemi yadsınamaz bir gerçektir (Üstün, Erkan ve Akman, 2004).

Öğretmenlik, bireylerin ve toplumun yaşam tarzına şekil veren meslek olması nedeniyle bir toplumun eğitimini etkili ve verimli kılan temel unsurlardandır. Bunun yanında, öğretmenlik diğer meslek alanlarına eleman yetiştirme görevini üstlenmesi nedeniyle de tüm meslekler içinde özgün ve önder bir meslek olarak kabul edilmektedir (Alkan, 2000). Öyle ki toplumun gelişmesine uyum sağlayacak bireyleri yetiştirmek doğrudan doğruya öğretmenin niteliğine bağlıdır. İyi yetişmiş nitelikli öğretmenler toplumların geleceklerinin bir garantisi olarak görülmektedirler (Demirtaş, 2003; Akt: Semerci ve Çerçi, 2005).

Kavcar'a (2002) göre; bir eğitim sisteminin en önemli ögesi öğretmendir. Çünkü iyi ve nitelikli bir eğitimi nitelikli öğretmenler yapar. Bundan dolayı, "Bir

okul, ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir.” denilebilir. Öğretmenlik, herkesin yapabileceği sıradan bir iş değil, uzmanlaşmayı ve profesyonelleşmeyi gerektiren bir meslektir. Bu uzmanlığın olabilmesi için öğretmen adaylarının hizmet öncesinde mesleğe yönelik eğitim almaları ve hizmet içinde de yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Çınar’a (2007) göre de, öğretmen adaylarının “bir öğretilerde bulunması gereken nitelikleri” de taşımaları gerekmektedir. Bu nitelikler mesleki nitelikler ve kişisel nitelikler olarak ikiye ayrılmaktadır. Öğretmenin mesleki niteliklerini; genel kültür, konu alanı bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgi ve becerileri oluştururken kişisel nitelikleri ise kişinin mesleğe yatkınlığı, öğretmenliğin gerektirdiği örnek ve model olma özelliklerini içermektedir.

Öğretmenin, mesleki ve kişisel niteliklerin ikisine de sahip olması gerekmektedir. Bir öğretmenin kişisel nitelikleri ne kadar olumlu olursa olsun mesleki niteliklere (alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi) sahip değilse etkili bir öğretmen olması beklenmemektedir. Aynı zamanda öğretmen, konu alanını ne kadar iyi bilirse bilsin sahip olduğu bilgilerle öğrencilerine rehberlik edemezse mesleğinde başarılı olamayacağı da söylenebilir. Bu nedenle öğretmenin öğretme becerisine de sahip olması gereği ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler öğretme becerisini, öncelikle öğretmen yetiştirme programlarında yer alan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve uygulamalarla kazanmaktadırlar (Erden, 1998).

Öğretmenlik mesleğiyle ilgili çalışmalar yapan birçok araştırmacı, öğretmenlerin mesleğe yönelik tutumlarının onların nasıl bir öğretmen olacağı konusunda anahtar rol oynadığını ileri sürmektedir (Mc Ginnis ve diğeri, 1998; Akt: Seferoğlu, 2004). Yılmaz (1996), öğretmenliğin dinamik bir meslek olduğunu, öğretmenin kendini yetiştiren kurumların kazandırdıkları ile bütün meslek yaşamı boyunca yetinmemesi gerektiğini belirtmektedir. Mesleğin “yöntem” boyutunun en az “içerik” boyutu kadar önemli olduğunu, bir konuyu bilmenin çoğu zaman onu öğretebilmek için yeterli olmadığını ve mesleğe karşı olumlu tutum içinde olmanın bu sorunların üstesinden gelebilmek için ön koşul olduğunu da vurgulamaktadır (Akt: Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007).

Diğer taraftan Varış’a (1988) göre de, öğretmenlik; bilgi, beceri ile birlikte olumlu tutum ve davranış da gerektiren bir meslektir. Öğretmen adaylarının meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları en az bilgi kadar önemlidir. Çünkü araştırmalar bir öğrencinin, öğretmenin tutum ve davranışlarından etkilendiğini göstermektedir. Öğretmenin düşünsel tutumu, duygusal tepkileri, çeşitli alışkanlıkları ve bunları kapsayan kişiliği öğrenciyi etkilemektedir (Akt: Çetin,

2006). Küçükahmet (1976)'e göre ise, özellikle öğretmenlerin, öğrencilere ve okul çalışmalarına yönelik tutumları öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde etki etmektedir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumların kazandırılmasının özellikle öğretmenlik meslek bilgisi dersleriyle mümkün olabileceği söylenebilir. Senemoğlu (1989)da, öğretmenlik davranışının, öğretmenlik meslek bilgisi dersleriyle kazandırıldığını ve bu alanın, öğretmenliğe ilişkin temel kavram ve ilkeleri kazandıran, bunların mesleğin değişen koşullarında kullanılmasını sağlayan, mesleğe karşı olumlu tutumlar geliştiren bir kapsama sahip olduğunu belirtmektedir (Akt: Türker ve Turanlı, 2008).

Tutum, bir insanın bir meslek veya kuram karşısında aldığı durumdur. Tutum, hem söz konusu ferde, hem de onun yöneldiği meselelere karşı duyulan ilgiyi belirtmektedir (Kılıçoğlu, Araz ve Devrim, 1973). İlgili literatür incelendiğinde, tutum kavramıyla ilgili çeşitli tanımların yapıldığı ve bu tanımların tutum kavramının farklı yönlerini vurguladığı görülmektedir. Bu tanımlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Tutum; bireyin geçmiş yaşantı ve deneyimleri sonucunda oluşturduğu ön düşünce olup gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir (Özlu, 2001)
- Tutum; bir kimsenin ele alınan bir nesneye, bir duruma veya olaya karşı olan olumlu veya olumsuz tavrı olarak kabul edilmektedir (Türker ve Turanlı, 2008).
- Eğitim Terimleri Sözlüğü'nde ise tutum, "bireyi belli insanlar, nesnelere ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim" (Demirel, 2003) olarak tanımlanmaktadır.

Bu açılardan bakıldığında tutumların, insan davranışlarına yön vermede önemli rol oynadıkları söylenebilir. Bir değer ve inanç sistemine bağlı olarak oluşan tutumların olumlu ya da olumsuz olması mesleki performans açısından oldukça önemli görülmektedir (Seferoğlu, 2004).

Diğer taraftan ise; bir mesleğe yönelik olarak geliştirilen tutum, bireyin o meslekteki başarısının önemli belirleyicileri (Gürbüz ve Kışoğlu, 2007) olarak görülmektedir. Johson ve Howell'a (2005) göre ise, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili olumlu düşüncelere sahip olmaları meslek yaşantılarını da olumlu yönde etkilemektedir. Bu yüzden, öğretmen adaylarına verilen eğitim,

onların mesleklerine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmelidir (Köğce, Aydın ve Yıldız, 2009). Yapılan araştırmalar da (Çapa ve Çil, 2000) öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrenciler üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Öğretmen adaylarının, büyük özveri ve sürekli çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesinin, meslekte sağlayacakları başarı ve doyuma ışık tutacağını ve öğretmenlik mesleğini geliştirme ve iyileştirme yönündeki çabalara katkı getireceğinin düşünülmesi gerekmektedir (Çetin, 2006).

Öğretmenlerinin sahip olmaları gereken en önemli öğretmenlik kriterleri arasında, öğrencilere öğrenme konusunda gerekli rehberliği yapabilme becerisi gelmektedir. Bu kriter ise bireylerin öğretmenlik mesleğini “neden seçtikleri” ve öğretmenlik mesleğini “nasıl gördükleri” düşüncesiyle yakından ilgilidir. Bu düşünce öğretmenliğin sıradan bir meslek olmadığını, hemen her aşamada üzerinde ciddiyet ve önemle durulması gereken bir meslek olduğu gerçeğini ortaya koymaktadır. Öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğini kişisel, sosyal ya da ekonomik sebeplerden dolayı seçmektedirler. Öğretmen eğitimi bu düşünceleri olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlik mesleğini seçen ve atanmak üzere bekleyen adayların öğretmenlik mesleği hakkında ne düşündükleri ve nasıl düşündükleri araştırılması gereken bir konudur (Özbek, Kahyaoglu ve Özgen, 2007).

İlgili literatür incelendiğinde, fen bilimleri, sosyal bilimler, sınıf öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği ve eğitim fakültesinde öğrenim gören diğer öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemek ve karşılaştırmak amacıyla yapılmış pek çok araştırma bulunmaktadır. Bunlardan bazıları; Çapa ve Çil’in (2000) “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, Çapri ve Çelikkaleli (2008)’nin “Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelerine Göre İncelenmesi”, Erdem ve Anılan’ın (2000) “PAÜ. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, Gürbüz ve Kışoğlu’nun (2007) “Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Fen-Edebiyat ve Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları (Atatürk Üniversitesi Örneği)”, Kaya ve Büyükkasap’ın (2005) “Physics Student Teachers’ Profiles, Attitudes and Anxiety Toward Teaching Profession: An Erzurum sample. Kastamonu Education Journal”, Oral’ın (2004) “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları”, Sözer’in (1996)

“Üniversitelerde Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Şenel, Demir, Sertelin, Kılıçaslan ve Köksal’ın (2004) “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki”, Şimşek’in (2005) “Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları”, Tanrıoğen’in (1997) “Buca Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” ve Temizkan’ın (2008) “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma” konulu araştırmalarıdır.

Bu araştırmalar, öğretmen adaylarının tutum ve davranışlarının öğrencilerin üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu açıdan, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri önem taşımaktadır. Yapılan literatür taraması sonucu elde edilen bilgilere göre, farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yapılmış fazla çalışmaya rastlanamamıştır. Bu çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları; bölüm, cinsiyet, bölümü tercih etme sıraları, ailelerinde öğretmen olup olmaması, ailelerinin eğitim durumu, anne-baba mesleği ve mezun oldukları lise türü gibi bağımsız değişkenler açısından incelenmiş ve elde edilen sonuçlara ilişkin yorumlar yapılmıştır. Bu açılarından bakıldığında, bu araştırmanın yararlı olacağı düşünülmüştür.

Problem Cümlesi:

Bu araştırmanın problemini; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE), Türkçe Eğitimi, Sınıf, İngilizce ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde okuyan son sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek oluşturmaktadır.

Bu amaçla şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıflarında okuyan öğretmen adaylarının;

1. Öğretmenliğe ilişkin tutumları cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Öğretmenliğe ilişkin tutumları bölümlerine (programlarına) göre farklılaşmakta mıdır?

3. Öğretmenliğe ilişkin tutumları bölümleri seçme nedenlerine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Öğretmenliğe ilişkin tutumları bölümlere yerleştikleri tercih sırasına göre farklılaşmakta mıdır?
5. Öğretmenliğe ilişkin tutumları ailelerinde öğretmen bulunup bulunmamasına göre farklılaşmakta mıdır?
6. Öğretmenliğe ilişkin tutumları anne ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
7. Öğretmenliğe ilişkin tutumları anne ve babanın mesleğine göre farklılaşmakta mıdır?
8. Öğretmenliğe ilişkin tutumları mezun oldukları lise türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Çalışmanın Amacı / Önemi:

Çalışmanın amacı, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE), Türkçe, Sınıf, İngilizce ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinde son sınıfta okuyan **öğretmen** adayı öğrencilerinin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında bazı değişkenlere göre farklılaşmaların olup **olmadığını** belirlemektir.

Öğretmen adaylarının; tutum ve davranışlarının mesleğe girip icra etmeye başladıklarında öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu kabul edilmektedir. Bundan dolayıdır ki, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum geliştirmeleri önem taşımaktadır. Yapılan literatür taraması sonucu elde edilen bilgilere göre, farklı bölümlerde okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik yapılmış fazla çalışmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle, bu araştırmanın ayrı bir öneme sahip olacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar (Sayıtlar):

Bu çalışmada kullanılan ölçeğin, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını ölçtüğü ve var olan durumu yansıttığı kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar:

Bu araştırma, 2009-2010 eğitim öğretim yılı bahar dönemi; Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE), Türkçe Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümleri son sınıf öğrencilerinin tutum ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma için betimsel yöntem kapsamında alan taraması metodu kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar ilk ve temel araştırma eylemidir. Bu araştırmaların, bilginin anlaşılmasında ve artırılmasında büyük önemi vardır. Eğitim sorunlarının pek çoğu betimsel niteliktedir (Balcı,2009). Tarama modelleri, geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2009). Bu tür çalışmalarda, daha çok araştırmak istenen olayın veya problemin mevcut durumu nedir ve neredeyiz sorularına cevap aranmaktadır (Çepni, 2007). Büyüköztürk'e (2010) göre de, bu tip çalışmalar çalışılan grubun demografik özelliklerini, ilgilenilen durum ya da olguya ilişkin tutumlarını, görüşlerini betimlemeyi amaçlamaktadır. Bu yöntem mevcut durumu tespit etmek için yürütülen çalışmalarda kullanılmaktadır. Betimsel yöntemin kullanıldığı araştırmalarda anketlerden de yararlanılmaktadır (Çepni, 2007).

Evren ve Örneklem

Bir araştırma için evren (population); araştırılacak konuda hazırlanan soruları cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan büyük gruptur. Evren bir başka deyişle, araştırmada toplanacak verilerin analizi ile elde edilecek sonuçların geçerli olacağı, yorumlanacağı grup olarak tanımlanabilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2008).

Bu araştırmanın evrenini, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıfta okumakta olan toplam 643 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklemini ise; 2009-2010 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE), Türkçe Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümlerinin son sınıfında okumakta olan 132'si kız ve 113'ü erkek olmak üzere toplam 245 öğretmen adayı oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini; olasılık dışı örnekleme türlerinden “uygun (kazara) örnekleme” şeklinde oluşturulmuştur. Burada örneklemin doğruluğu, zaman ve paradan ekonomi karşılığında feda edilmektedir. Özellikle giriş niteliğindeki Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencilerinin, ankete cevap verenler olarak kullanılmasında olduğu gibi, yakalanan kişiye anket uygulanması buna örnek gösterilebilmektedir (Balcı,2009).

Katılımcıların bölümlere ve cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Bölüm ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Bölüm	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek		F	%
	F	%	f	%		
İlköğretim Matematik	16	55.17	13	44.83	29	100
BÖTE	7	26.92	19	73.08	26	100
Türkçe	24	43.64	31	56.36	55	100
Sınıf	43	74.14	15	25.86	58	100
İngilizce	19	70.37	8	29.63	27	100
Sosyal Bilgiler	23	46.00	27	54.00	50	100
Toplam	132	100	113	100	245	100

Tablo 1’e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetleri incelendiğinde 245 öğrencinin 132’sinin kız, 113’ünün erkek olduğu, bunun yanında ilköğretim matematik öğretmenliğinde okuyan 29 öğrenciden 16’sının (% 55.17) kız, 13’ünün

(% 44.83) erkek; BÖTE bölümünde okuyan 26 öğrenciden 7'sinin (% 26.92) kız, 19'unun (% 73.08) erkek; Türkçe öğretmenliğinde okuyan 55 öğrenciden 24'ünün (% 43.64) kız, 31'inin (% 56.36) erkek; sınıf öğretmenliğinde okuyan 58 öğrenciden 43'ünün (% 74.14) kız, 15'inin (% 25.86) erkek; İngilizce öğretmenliğinde okuyan 27 öğrenciden 19'unun (% 70.37) kız, 8'inin (% 29.63) erkek ve sosyal bilgiler öğretmenliği son sınıflarında okuyan 50 öğrenciden 23'ünün (% 46.00) kız, 27'sinin (% 54.00) ise erkek olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri; “Kişisel Bilgi Formu” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Uygulanan anketin birinci bölümünde yer alan “Kişisel Bilgi Formu” araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, öğrencilerin bazı kişisel bilgilerini (cinsiyet, tercih sırası, tercih nedeni, vb.) belirlemek amacıyla hazırlanmış ifadelerden oluşmuştur. İkinci bölümde yer alan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” ise Tanrıoğen (1997) tarafından geliştirilen, geçerliliği ve güvenilirliği sağlanmış olan 5’li likert tipi bir anketten oluşturulmuş, bununla da öğrencilerin mesleğe yönelik tutumlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. 5’li likert tipi ölçeğin kategorileri “hiç katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “orta derecede katılıyorum”, “katılıyorum”, “tamamen katılıyorum” dan oluşmaktadır. 52 maddelik tutum ifadesinden oluşan bu ölçeğin Cronbach α -güvenirlilik katsayısı $\alpha = 0.93$ olarak bulunmuştur. Ölçekte bulunan 52 maddenin 39’u olumlu, 13’ü olumsuz ifadeden oluşmaktadır. Olumlu ifade edilmiş maddeler “tamamen katılıyorum” kategorisinden başlayarak 5, 4, 3, 2, 1 olarak, olumsuz ifade edilmiş maddeler ise yine aynı kategoriden başlayarak 1, 2, 3, 4, 5 olarak yani ters yönde puanlanmıştır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 260, en düşük puan ise 52’dir.

Araştırmada kullanılan ölçeğin yapı geçerliğini tespit etmek için faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi ise, birbiri ile ilişkili olan p tane değişkeni bir araya getirerek az sayıda ilişkisiz ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiktir (Büyüköztürk, 2010). Bir ölçeğin yapı geçerliği Kayser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testi ile elde edilecek katsayıların anlamlı olmasına bağlıdır. KMO ve Barlett testi sonuçlarına göre bu ölçüm değerinin KMO değeri .933 ve Barlett değerinin 8748.110 olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin güvenirlik analizinde güvenirlikle ilgili olarak Cronbach Alpha

güvenirlilik katsayısı $\alpha = .94$ olarak bulunmuştur. Bu değerler, ölçeğin güvenirliliği için yüksek değerler olarak kabul edilmektedir (Büyüköztürk, 2010).

Verilerin Analizi (Çözümlemesi)

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde cevapları aranan alt problemlere yönelik anket formları ile toplanan verilerin gerekli istatistiksel çözümleri SPSS 17.0 (Statistical Packet for Social Sciences) paket programından yararlanılarak yapılmıştır.

Betimsel istatistik yöntemlerinden (f) frekans , (%) yüzde ve (\bar{X}) aritmetik ortalama analizi yapılmış, bağımsız değişkenler arasındaki farklılıkların tespiti için ise t-testi ve ANOVA testlerinden yararlanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda farklılığın yönünü belirlemek için Post Hoc Testlerinden “Scheffe Testi” kullanılmıştır. Sayısal gelişmelerle ilgili veriler tablolar haline getirilip yorumlanmış, bağımsız değişkenler arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığı $\alpha = .05$ düzeyinde test edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yoruma yer verilmektedir.

1. Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Cinsiyetlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları arasında fark olup olmadığını belirlemek için t testi yapılmıştır. Elde edilen değerler, Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve t testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kız	132	217.61	27.47	243	2.98	003*
Erkek	113	205.64	35.31			

* $p < .05$

Tablo 2'ye göre farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(243) = 2.98, p = .003 < .05$]. Son sınıfta okuyan kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ($\bar{X} = 217.61$), erkek öğrencilere ($\bar{X} = 205.64$) göre daha olumludur. Bu bulgular, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar ile cinsiyet arasında istatistiksel bakımdan anlamlı bir farklılığın olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

2. Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Bölümlerine Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamaları ve sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Bölümlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Bölüm	N	\bar{X}	S
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	29	199.96	31.38
BÖTE Öğretmenliği	26	221.67	26.41
Türkçe Öğretmenliği	55	213.23	36.66
Sınıf Öğretmenliği	58	214.09	27.26
İngilizce Öğretmenliği	27	218.05	24.26
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	50	207.37	35.84
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 3, incelendiğinde İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 199.96$, BÖTE Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 221.67$, Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 213.23$, Sınıf Öğretmenliği Bölümü

Öğrencileri'nin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 214.09$, İngilizce Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 218.05$, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 207.37$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bölümlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4: Öğrencilerin Bölümlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler			F	p
	Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması		
Gruplar arası	9033.08	5	1806.62	1.81	.11
Gruplar içi	238200.92	239	996.66		
Toplam	247234.00	244			

Tablo 4 incelendiğinde de görüleceği gibi, öğretmen adaylarının tutum puan ortalamaları, bölümlerine göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir [$F_{(5-239)} = 1.81$, $p = .11 > .05$]. Buna göre, öğretmen adaylarının tutum puanlarının bölümlerine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

3. Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Bölümleri Seçme Nedenlerine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının öğretmenlik programını seçme nedenlerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Programı Seçme Nedenlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Neden Seçti	N	\bar{X}	S
Mecburiyetten	55	191.63	33.46
İsteyerek	148	217.44	28.39
Ailemin İsteği	17	212.56	27.24
Kendimi Yetiştirmek için	25	225.14	32.21
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 5 incelendiğinde mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 191.63$, kendisi istediği için öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 217.44$, ailesinin isteği ile öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 212.56$, kendini yetiştirmek için öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 225.14$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, programı seçme nedenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Programı Seçme Nedenlerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler		F	p	Anlamlı Fark
	Toplamı	sd	Ortalaması				
Gruplar arası	31505.73	3	10501.91	11.73	.00*	Kendini yetiştirmek - Mecbur kalmak	
Gruplar içi	215728.28	241	895.14				
Toplam	247234.00	244					

* $p < .05$

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları ile öğrenim gördükleri programı tercih etmedeki etken arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F_{(3-241)} = 11.73$, $p = .00 < .05$]. Hangi etkenler açısından öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları arasında anlamlı farkın olduğunu bulmak amacıyla Scheffé testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre kendini yetiştirmek için öğretmenlik programını tercih edenlerin ($\bar{X} = 225.14$), mecbur kaldıkları için öğretmenlik programını tercih edenlere ($\bar{X} = 191.63$) göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

4. Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Bölümlere Yerleştikleri Tercih Sırasına Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının bölümlerine yerleşme sıralarına göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencilerin Bölümlerine Yerleşme Sıralarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Tercih Sırası	N	\bar{X}	S
1 – 5 tercih	90	213.21	29.95
6 – 10 tercih	64	210.74	31.30
11 – 15 tercih	60	214.75	30.43
16 – 24 tercih	31	206.49	40.60
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 7 incelendiğinde 1. ile 5. sıralar arasındaki tercihlerine yerleşen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X}=213.21$, 6. ile 10. sıralar arasındaki tercihlerine yerleşen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X}=210.74$, 11. ile 15. sıralar arasındaki tercihlerine yerleşen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X}=214.75$, 16. ile 24. sıralar arasındaki tercihlerine yerleşen öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X}=206.49$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, bölümlerine yerleşme sıralarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencilerin Bölümlerine Yerleşme Sıralarına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler Ortalaması	F	p
	Toplamı	sd			
Gruplar arası	1628.29	3	542.76	.53	.66
Gruplar içi	245605.71	241	1019.11		
Toplam	247234.00	244			

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları ile bölümlerine yerleşme sıraları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F_{(3-241)} = .53, p = .66 > .05$].

5. Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Ailelerinde Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, ailelerinde öğretmen olan kişilerin bulunup bulunmamasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için t testi yapılmış ve elde edilen değerler, Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencilerin Ailelerinde Öğretmen Bulunup Bulunmamasına Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve t Testi Sonuçları

Ailede Öğretmen	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Var	153	214.95	31.03			
Yok	92	207.33	32.74	243	1.82	.07

Tablo 9'a göre, farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, ailelerinde öğretmen olup olmamasına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t = 1.82$, $p = .07 > .05$]. Farkın anlamlı olmamasına rağmen ailelerinde öğretmen olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ($\bar{X} = 214.95$), ailelerinde öğretmen olmayanlara ($\bar{X} = 207.33$) göre daha olumludur denilebilir.

6. a) Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Anne Eğitim Durumuna Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S
İlkokul	161	216.31	29.60
Ortaokul	35	207.08	29.91
Ortaöğretim – Yükseköğretim	49	201.81	37.56
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 10 incelendiğinde annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 216.31$, annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 207.08$, annesi ortaöğretim –

yükseköğretim mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 201.81$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	8930.51	2	4465.26	4.54	.01*	İlkokul - ortaöğretim, yükseköğretim
Gruplar içi	238303.49	242	984.73			
Toplam	247234.00	244				

* $p < .05$

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları ile annelerinin eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür [$F_{(2 - 242)} = 4.54, p = .01 < .05$]. Hangi etkenler açısından öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları arasında anlamlı farkın olduğunu bulmak amacıyla Scheffe testi yapılmıştır. Bu sonuçlara göre ilkökul mezunu annelerin çocuklarının ($\bar{X} = 216.31$), ortaöğretim – yükseköğretim mezunu annelerin çocuklarına ($\bar{X} = 201.81$) göre öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

6. b) Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Babanın Eğitim Durumuna Göre Farklaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının babalarının eğitim düzeylerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	S
İlkokul	109	217.13	26.67
Ortaokul	35	207.80	33.91
Ortaöğretim	52	208.62	29.02
Yükseköğretim – Lisansüstü	49	207.62	41.68
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 12 incelendiğinde babası ilkökul mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 217.13$, babası ortaokul mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 207.80$, babası ortaöğretim mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 208.62$, babası yükseköğretim – lisansüstü eğitim mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 207.62$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, babalarının eğitim düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13: Öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	5020.72	3	1673.57	1.67	.18
Gruplar içi	242213.28	241	1005.03		
Toplam	247234.00	244			

Tablo 13 incelendiğinde görüleceği gibi, öğretmen adaylarının tutum puan ortalamaları, baba eğitim düzeylerine göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir [$F_{(3-241)} = 1.67$, $p = .18 > .05$]. Buna göre, öğretmen adaylarının tutum puanlarının baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

7. a) Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Annenin Mesleğine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının annelerinin mesleklerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14: Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Anne Mesleği	N	\bar{X}	S
Ev hanımı	174	214.81	29.86
Devlet memuru	33	207.64	37.10
Serbest meslek	15	205.45	35.69
Emekli	23	202.22	34.58
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 14 incelendiğinde annesi ev hanımı olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 214.81$, annesi devlet memuru olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 207.64$, annesi serbest meslekte çalışan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 205.45$, annesi emekli olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 202.22$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, annelerinin mesleğine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15: Öğrencilerin Annelerinin Mesleklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Ortalaması	F	p
	Toplamı	sd			
Gruplar arası	4845.89	3	1615.30	1.61	.19
Gruplar içi	242388.11	241	1005.76		
Toplam	247234.00	244			

Tablo 15 incelendiğinde görüleceği gibi, öğretmen adaylarının tutum puan ortalamaları, anne mesleğine göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir [$F_{(3-241)} = 1.61$, $p = .18 > .05$]. Buna göre, öğretmen adaylarının tutum puanlarının anne mesleğine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

7.b) Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Babanın Mesleğine Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının babalarının mesleklerine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Baba Mesleği	N	\bar{X}	S
Devlet memuru	57	203.16	37.09
Serbest meslek	132	215.32	29.29
Emekli	56	213.58	30.82
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 16 incelendiğinde babası devlet memuru olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 203.16$, babası serbest meslekte çalışan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 215.32$, babası emekli olan

öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 213.58$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, babalarının mesleklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Öğrencilerin Babalarının Mesleklerine Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler Ortalaması	F	p
	Toplamı	sd			
Gruplar arası	6045.04	2	3022.52	3.03	.05
Gruplar içi	241188.96	242	996.65		
Toplam	247234.00	244			

Tablo 17 incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları ile babalarının meslekleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür [$F_{(2 - 242)} = 3.03$, $p = .05$]. Buna göre, öğretmen adaylarının tutum puanlarının baba mesleğine göre farklılaşmadığı söylenebilir.

8. Öğretmenliğe İlişkin Tutumları Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puan ortalamalarına bakılmış ve sonuçlar Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları

Lise Türü	N	\bar{X}	S
Genel Lise	108	214.12	30.75
Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler (Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Fen Lisesi, Süper Lise)	105	208.87	30.94
Meslek Lisesi–Açık Öğretim Lisesi	32	215.81	37.91
Toplam	245	212.09	31.83

Tablo 18 incelendiğinde genel lise mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 214.12$, yabancı dil ağırlıklı liselerden mezun olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının $\bar{X} = 208.87$, meslek lisesi – açık öğretim lisesi mezunu olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanlarının aritmetik ortalamasının ise $\bar{X} = 215.81$ olduğu görülmüştür.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mezun oldukları lise türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü anova uygulanmış ve bulgular Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Öğrencilerin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Puan Ortalamaları ve Tek Yönlü ANOVA Testi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler		Kareler Ortalaması	F	p
	Toplamı	Sd			
Gruplar arası	4008.69	3	1336.23	1.32	.27
Gruplar içi	243225.31	241	1009.23		
Toplam	247234.00	244			

Tablo 19 incelendiğinde de görüleceği gibi, öğretmen adaylarının tutum puan ortalamaları, mezun oldukları lise türüne göre anlamlı derecede farklılık göstermemektedir [$F_{(3 - 241)} = 1.32$, $p = .27 > .05$]. Buna göre, öğretmen adaylarının tutum puanlarının mezun oldukları liselere göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Son yıllarda ideal bir öğretmende bulunması gereken özellikleri belirleyen çok sayıda çalışma yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar, geleceğin öğretmen adaylarının belirlenen özelliklere sahip olmalarında büyük oranda, mesleğe ilişkin sergiledikleri olumlu tutumların rol oynadığını göstermektedir. Bu çalışmada da öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları farklı değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının “cinsiyete göre” farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik

yapılan analiz sonucunda, farklı bölümlerde okuyan öğrencilerin cinsiyetlerine göre ortalamalar arası farkın kız öğrenciler lehine anlamlı olduğu bulunmuştur ($\bar{X} = 217.61$). Bu sonuca göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla mesleğe yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları ileri sürülebilir. Başka bir deyişle, cinsiyet değişkeni öğrencilerin tutum puanları üzerine etkili olmaktadır. Bu sonuç öğretmen adayları üzerinde yapılan başka araştırmalar tarafından da desteklenmektedir. Bu bulguyu destekleyen araştırmalardan bazıları şunlardır: Çapa ve Çil (2000) “*Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi*”, Çapri ve Çelikkaleli (2008) “*Öğretmen adaylarının öğretmenliği ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi*”, Oral (2004) “*Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*”, Aşkar ve Erden (1987) “*Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği*”, Çimen (1988) “*Cinsiyet ve bazı sosyo-ekonomik değişkenlerin, lise öğrencilerinin mesleki ilgilerine etkisi*”, Şenel (1999) “*Öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına öğretim uygulamalarının etkisi*”, Karahan (2003) “*Öğretmen adaylarının öğretmenlik tutumları açısından incelenmesi*”, Şen (2006) “*Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik tutumları ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri arasındaki ilişki*”, Tay ve Tay (2006) “*Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi*”, Üredi ve Üredi (2005) “*Öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının incelenmesine yönelik bir program değerlendirme çalışması*”, Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu (2009) “*Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*”, Köğce, Aydın ve Yıldız (2009) “*Birinci ve dördüncü sınıf matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının karşılaştırılması*”, Pehlivan (2008) “*Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma*”.

Diğer taraftan, Üstün vd. (2004) tarafından farklı branşlardaki öğretmen adayları üzerinde, Erdem ve Anılan (2000) tarafından sınıf öğretmenliği öğrencileri üzerinde ve Gürbüz ve Kışoğlu (2007) tarafından tezsiz yüksek lisans ve eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan çalışmanın bulguları ile bu çalışmada elde ettiğimiz sonuçlar örtüşmemektedir.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, öğretmenlik mesleğinin bayanlara daha uygun bir meslek olduğuna ilişkin yıllardır süren ve yukarıda belirtilen bazı bilimsel araştırmalarla desteklenen toplumsal yargının hâlen devam ettiğine yönelik ipucu vermektedir. Öğretmenliğin, bayanlara daha uygun bir meslek olma nedeni olarak da

öğretmenliğin, özveri isteyen, öğrencileri ve çocukları sevmeyi gerektiren bir meslek olarak nitelendirilmesi olabilir.

Araştırmanın ikinci alt problemindeki, öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumların “bölümlere göre” farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, bölümler arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur. Bu bulgu; Tanrıoğen (1997) “*Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları*”, Oral (2004), Çapri ve Çelikkaleli (2008), Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım’ın (2007) “*Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar*” isimli yapılan araştırmalarının bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bunun yanında Butt, Lance, Fielding, Gunter, Rayner ve Thomas (2005) tarafından yapılan çalışmalarda da yine benzer sonuçlar elde edilmiştir (Akt. Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007). Farklı bölümlerden mezun olacak öğrencilerin, mezun olduktan sonra benzer koşullar altında çalışacak olmaları, tutumlarının da benzer olmasına neden olmuştur denilebilir. Ayrıca farklı bölümlerde öğrenim görmelerine karşın, özellikle pedagojik formasyon derslerini bir bölümden ve ortak öğretim elemanlarından almış olmaları da MAKÜ Eğitim Fakültesi öğrencilerinin mesleğe ilişkin benzer tutumlar geliştirmelerine neden olmuş olabilir. Sonuç olarak, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerin öğretmenliğe ilişkin tutumları üzerinde önemli düzeyde bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt problemindeki, öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumların, “öğretmenliği tercih etme nedenlerine göre” farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonucunda, tercih nedenleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu bulunmuştur. “Kendini yetiştirmek” için öğretmenliği tercih edenlerin ($\bar{X} = 225.14$), “mecbur kaldığı” için bu mesleği tercih edenlerden ($\bar{X} = 191.63$) öğretmenlik mesleğine karşı daha fazla olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Bu da göstermektedir ki, öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri tutumlar üzerinde önemli bir farklılık ortaya çıkarmaktadır. Sonuçta da “mecbur kaldığım” için bu mesleği seçtim diyenlerin başarılı olacağı da şüpheli hâle gelmektedir.

Bu alt probleme ilişkin sonuç, Akbayır ve Taş (2009) tarafından yapılan, “Türkiye’de matematik eğitimi ve öğretmen yetiştirmeye yönelik öğretmen adaylarının görüşleri” adlı çalışmada, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlik mesleğini isteyerek seçtiklerini söylerken, bir kısmı da başka şanslarının olmadığı için seçtiklerini söylemişlerdir. Yine Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım’ın (2007)

yaptığı, “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları” adlı çalışmada ise “kendi isteği” ile öğretmenlik mesleğini tercih edenlerin, “boşta kalmamak” için bu mesleği tercih edenlerden öğretmenlik mesleğine karşı daha fazla olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Bunun yanında Aslan ve Akyol (2006) tarafından yapılan “Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi” adlı çalışmada, öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde “ailelerinde öğretmen olan bireylerin bulunması”, “ailelerinin şartlandırması”, “iş garantisi” ve “öğretmen olma isteği” gibi nedenleri ifade eden öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir.

Araştırmanın dördüncü alt problemine ilişkin olarak yapılan analiz sonucu; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında, “öğretmenlik mesleğini tercih sırasına göre” anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu bulgu, Çapa ve Çil (2000), Köğce, Aydın ve Yıldız (2009), Pehlivan (2008), Karahan (2003), Şen (2006), Üstün, Erkan ve Akman’ın (2004) “*Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi*” çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Ancak Tanrıoğen (1997) tarafından eğitim fakültesi öğrencileri, Erdem ve Anılan (2000) tarafından sınıf öğretmenliği öğrencileri, Durmuşoğlu, Yanık ve Akkoyunlu’nun (2009) Azeri ve Türk öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışmalarının sonuçları ile örtüşmemektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine ilişkin olarak yapılan analizler sonucu; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında, “ailelerinde öğretmen olup olmamasına göre” anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yani öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, ailelerinde öğretmen bulunmasına veya bulunmamasına göre değişmediği görülmektedir. Bu bulgu, Aslan ve Akyol’un (2006) yapmış oldukları “*Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi*” isimli çalışmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir. Anılan çalışmada, “ailelerinde öğretmen olan bireylerin bulunduğunu” söyleyen öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine ilişkin daha olumlu tutuma sahip oldukları bulunmuştur.

Altıncı alt probleme yönelik elde edilen sonuçlara göre, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının “annelerinin eğitim düzeylerine göre” öğretmenliğe yönelik tutumlarında farklılaşmanın olduğu görülmektedir. “Annenin eğitim düzeyi”nde anlamlı farklılığın, ilkokul mezunu olan annelerin çocuklarının tutum ortalamaları

($\bar{X} = 216.31$), ortaöğretim ve yükseköğretim mezunu olan annelerin çocuklarının tutum ortalaması ise ($\bar{X} = 201.81$) bulunmuştur. Bu bulgu ilkökul mezunu olan annelerin çocuklarının öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonucun nedeni olarak, okul yaşantısı daha az olan annelerin, okula olan özelemlerinin çocuklarının tutumlarını olumlu yönde etkilemiş olabileceği gösterilebilir. Ancak bu bulgu, Pehlivan'ın (2008), Köğce, Aydın ve Yıldız'ın (2009) bulgularıyla örtüşmemektedir. Anılan araştırmacılar, “anne eğitim” düzeyine göre çocuklarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında bir farklılaşmanın olmadığını belirtmektedirler.

Diğer taraftan, öğretmen adaylarının “baba eğitim düzeyleri”ne göre ise, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur. Tutumlar arasında farklılığın anlamlı olmamasına rağmen ortalamalara bakıldığında ilkökul mezunu olan babaların çocuklarının ($\bar{X} = 217.13$) öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir. Köğce, Aydın ve Yıldız (2009) yapmış oldukları çalışmanın sonuçlarında da “baba eğitim düzeyi”yle adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında farklılık olmadığı bulunmuştur. Ancak Pehlivan'ın (2008) çalışmasından elde etmiş olduğu sonuca göre ise farklılık göstermiştir. Pehlivan (2008) “baba eğitim düzeyi” ile çocuklarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarındaki farklılaşmanın; okumaz-yazmaz ve okur-yazar arasında okumaz-yazmaz lehine, okur-yazar ve ilkökul mezunu arasında ilkökul mezunu lehine, okur-yazar ve ortaokul mezunu arasında ortaokul mezunu lehine, okur-yazar ile lise mezunu arasında lise mezunu lehine, okur-yazar ve üniversite arasında üniversite mezunu lehine olduğunu bulmuştur.

Yedinci alt probleme ilişkin elde edilen sonuçlarda ise, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumlarının “anne mesleğine göre” farklılık göstermediği bulunmuştur. Yani öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları annelerinin mesleklerine göre farklılaşmamaktadır. Tutumlar arasında farklılığın anlamlı olmamasına rağmen ortalamalara bakıldığında ev hanımı olan annelerin çocuklarının ($\bar{X} = 214.81$) öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri görülmektedir. Yapılan literatür taraması sonucu; Köğce, Aydın ve Yıldız'ın (2009) çalışmalarında da benzer sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Diğer deyişle annelerin mesleklerine göre çocuklarının öğretmenliğe yönelik tutumlarında farklılaşmanın olmadığı anlaşılmaktadır.

Benzer sonuçların baba mesleği için de geçerli olduğu söylenebilir. Yine yapılan analizler sonucu öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları “babalarının mesleklerine göre” anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuç da Köğce, Aydın ve Yıldız’ın (2009) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Tutumlar arasında farklılığın anlamlı olmamasına rağmen ortalamalara bakıldığında serbest mesleğe sahip olan babaların çocuklarının ($\bar{X}=215.32$) öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın sekizinci alt problemine ilişkin yapılan analizler sonucu ise, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum toplam puanları “mezun oldukları lise türüne göre” farklılık göstermediği görülmüştür. Bu bulgu; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım (2007), Köğce, Aydın ve Yıldız (2009) ve Şimşek’in (2005) *öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları* ile ilgili yapmış oldukları çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşıldığı anlaşılmaktadır. Ancak tutumlar arasındaki farklılığın anlamlı olmamasına rağmen, ortalamalar incelendiğinde meslek lisesi-açık öğretim lisesi mezunu olan öğrencilerin ($\bar{X}=215.81$) öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları söylenebilir.

Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

1. Araştırma sonucunda; farklı bölümlerde öğrenim gören son sınıf öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte olup, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılacak yeni ve benzer çalışmalarla, erkek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının kızlara göre daha olumsuz olmasının nedenleri araştırılmalı ve eğitim-öğretim sürecinde bunların dikkate alınması sağlanmalıdır.

2. Araştırma sonuçlarına göre; İlköğretim Matematik Öğretmenliği, BÖTE Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmüştür. Bu çalışmada anlamlı bir farklılık bulunmamasına rağmen, bu değişkenin farklı örneklem gruplarında ve farklı üniversitelerde yeniden incelenmesi ve bölüm değişkeninin öğretmenlik mesleği alanındaki etkisinin olup olmadığının araştırılması önerilebilir.

3. Bu araştırma ile öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ailelerinde öğretmen olup olmamasına göre farklılaşp farklılaşmadığına bakılmıştır. Ancak yeni ve başka araştırmalarda; ailede öğretmen olup olmaması yanında, ailelerin ekonomik düzeyi ve sahip oldukları kültürel yapı gibi değişkenlerin mesleğe yönelik tutumlara etkilerinin araştırılması önerilebilir.

4. Bu araştırmada, sadece son sınıf öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Eğitim fakültesi 1., 2. ve 3. sınıfta okumakta olan diğer öğrencileri de kapsayan yeni araştırmalar yapılmalıdır.

5. Yine bu araştırma, yeni kurulmuş ve gelişmekte olan Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde yapılmıştır. Ancak gelişmiş ve uzun yıllar öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde de öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Kaynaklar

- Akbayır, K. ve Taş, Z (2009). “Türkiye’de matematik eğitimi ve öğretmen yetiştirmeye yönelik öğretmen adaylarının görüşleri,” Journal of Qafqaz University, Number 26, 2009.
- Akyüz, Y. (2009). *Türk eğitim tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2009)*. Ankara: PegemA yay.
- Alkan, C. (2000). *Meslek ve öğretmenlik mesleği. (Ed.: Sönmez, V.) Öğretmenlik Mesleğine Giriş* (ss. 191–230). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aslan, D. ve Akyol, A.K. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 51–60*.
- Aşkar, P. ve Erden, M. (1987). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği. *Çağdaş Eğitim Dergisi, 121, 8–11*.
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şuraları’nın değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:42 Sayı:2 s:199–237*.
- Bozdoğan, A., E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(2)*.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). (3. Baskı). *Bilimsel*

- araştırma yöntemleri*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Çapa Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69–73.
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliği ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.9 (15), 33–53.
- Çepni, S. (2007). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenilirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28–37.
- Çınar, İ. (2007). *İlköğretimin önemi*. [Online]: <http://www.pdrciyiz.biz/archive/index.php/index.php?t-1526.html> adresinden 20 Kasım 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Çimen, M. (1988). *Cinsiyet ve bazı sosyo-ekonomik değişkenlerin, lise öğrencilerinin mesleki ilgilerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Demirel, Ö. (2003). *Eğitim sözlüğü (2. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Durmuşoğlu, M. C., Yanık, C. ve Akkoyunlu, B. (2009). Türk ve Azeri öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36,76–86. [Online]: <http://193.140.216.63/200936MİNE%20CANAN%20DURMUŞOĞLU.pdf> adresinden 5 Aralık 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, 144–149.
- Erden, M. (1998). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- Gürbüz, H., ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 71–83. [Online]: <http://www.erezincan.edu.tr/birimler/egitim/userfiles/eefdergi/index.htm> adresinden 15 Kasım 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Hoşgörür, V., Kılıç, Ç.ve DüNDAR, H. (2002). Kırıkkale üniversitesi sınıf öğretmenliği programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine karşı

- tutumları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*,16, 91–100.
- Karagözoğlu, G. (1986). Yüksek Öğretime Geçişte Öğretmenlik Mesleğine Yönelme. *Hacettepe Üniversitesince Düzenlenen Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye’de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü Uluslar arası Sempozyumu*, Ankara.
- Karahan, E. (2003). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik tutumları açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi* (19. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1–2) , 1–14.
- Kaya, Y. K. (1984). *İnsan yetiştirme düzenimiz “politika / eğitim / kalkınma*. Ankara:1984.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005). Physics student teachers’ profiles, attitudes and anxiety toward teaching profession: An Erzurum sample. *Kastamonu Education Journal*, 13 (2), 367–380. [Online]:
http://www.kefdergi.com/pdf/13_2/www.kefdergi.com adresinden 17.11.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Kılıçoğlu, S., Araz. N. Ve Devrim, H. (1973). “Tutum”. *Meydan Larousse*. Büyük Lügat ve Ansiklopedi (19.cilt). İstanbul: Meydan Yay.
- Köğce, D., Aydın, M. ve Yıldız, C. (2009). Birinci ve dördüncü sınıf matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının karşılaştırılması. *KTÜ. Fatih Eğitim Fakültesi Dergisi* [Online]:<http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfkitap/pdf/566.pdf> adresinden 17.11.2009 tarihinde indirilmiştir.
- Küçükahmet, L. (1976). Öğretmen yetiştiren kurumlarda öğretmenlerin tutumları. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları No: 55.
- Oktay, A. (1991). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenin nitelikleri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, Yıl:1991, Sayı:3.
- Oral, B. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15, 88–98. [Online]:
<http://www.ejer.com.tr/pdfler/tr/1275630585.pdf> adresinden 20 Kasım 2009 tarihinde indirilmiştir.

- Özbek, R., Kahyaoglu M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: IX, Sayı: 2, Aralık 2007.
- Özlu, Ö. (2001). *Ortaöğretim öğrencilerinin matematiğe karşı tutumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 151–168.
- Seferoğlu, A. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları. *Mart 2004' de Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından yapılan XII. Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri*. Cilt 1, s.413. Ankara.
- Semerci, N. ve Çerçi, A., (2005). Öğretmen yetiştirmede tezsiz yüksek lisans programı ve gelecekte beklenenler. *Eğitim ve Bilim*, 30 (136): 52–60.
- Sözer, E. (1996). Üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (2), 7–21.
- Şen, B. (2006). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik tutumları ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenel, E.A. (1999). *Öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına öğretim uygulamalarının etkisi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şenel, H.G., Demir, İ., Sertelin, Ç., Kılıçaslan, A., ve Köksal, A. (2004). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Eurasian Journal of Educational Research*, 15, 99–109. [Online]: <http://www.ejer.com.tr/pdfler/tr/496482695.pdf> adresinden 20 Kasım 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 25–50. [Online]: http://efdergi.yyu.edu.tr/makaleler_2.htm adresinden 15 Aralık 2009 tarihinde indirilmiştir.

- Tanrıöğen, A. (1997). Buca Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 55–58.
- Tay, B. ve Tay, A.B. (2006). Sosyal bilgiler dersine yönelik tutumun başarıya etkisi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 73–84. [Online]: http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2006_cilt4/sayi_1/73-84.pdf adresinden 20 Kasım 2009 tarihinde indirilmiştir.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461–486.
- Türker, N. ve Turanlı, N. (2008). Matematik eğitimi derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (3), 17–29.
- Uçan, A. (2000). *Türkiye’de öğretmenlik mesleğine genel bakış. Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimde Kalite Paneli: 22 Kasım 2000*. Ankara: MEB Yayınları, 53–102.
- Uygun. S. (2008). Ortaöğretim sosyal alanlar bölümünde okuyan öğretmen adaylarının mesleğe yönelik duyarlılıkları. *14–16 Mayıs 2008 tarihleri arasında Çanakkale 18 Mart Üniversitesinde yapılan. I. Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Sempozyumunda sunulan bildiri. Çanakkale*.
- Üredi, I. ve Üredi, L. (2005). Öğretmen adaylarının sınıf öğretmenliği bölümüne ilişkin tutumlarının incelenmesine yönelik bir program değerlendirme çalışması. [Online; 25 Kasım 2009 tarihinde] <http://www.istekkart.com/edu7dergi2/edu7/makale5.doc> adresinden indirilmiştir.
- Üstün, E., Erkan S. ve B. Akman (2004). Türkiye’de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Manas Dergisi*, 10, 10–12. [Online:]: <http://yordam.manas.kg/ekitap/pdf/Manasdergi/sbd/sbd10/sbd-10-12.pdf> adresinden 25 Kasım 2009 tarihinde indirilmiştir.

Summary

Teacher Applicant's View Directed Towards to Profession of Teacher (Example of Mehmet Akif Ersoy University)

Rafet AYDIN* **Gülseren SAĞLAM****

It is possible to say the profession that is a fact of vital activity, has been formed as a consequence of division of work. This fact is valid for profession of being a teachers like other professions. Growing up qualified teacher is possible with qualified teacher training programs. Attending, the teacher growing up a teacher programs is important for quality of education to supply teacher doing his/her profession in a pleasure mood. Because, people's view leads their behavior. View is commonly defined; "a summary of person's past experience that determines his/ her present behaviours" (Tavşancıl, 2006). According to the one another definition; "view is a part that effects person's own behaviour, takes place person's social environment or his/ her experience that develops and realizes against of evident event and facts of psychological organization" (Güvenç, 1976). So it is possible to say; view is a frontal tendency for preparing the behaviours.

The problem of this research is to designate student' views directed toward to teaching profession that are students of fourth grade of education faculty in Mehmet Akif Ersoy (Elementary Mathematics Teacher, Computer Education and Instructional Technology Teacher, Turkish Teacher, English Teacher, Social Studies Teacher).

Address for correspondence: * Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi. raydin@mehmetakif.edu.tr

** Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi gulserensaglam@gmail.com

The Aim and Importance of this research;

The research shows that students' views directed towards to teaching profession plays an important role on how to be a teacher in the future and has a important effect on students. Under the lights of this information; this researches basic aim is created by determining and compairing of students' view directed towards to teaching professionand this research has been done on the student's that attend different departments of education faculty.

In this research the teacher candidates that are students in different departments of education faculty (Elementary Mathematics Teacher, Computer Education and Instructional Technology Teacher, Turkish Teacher, English Teacher, Social Studies Teacher), view directed towards to teaching professionis evaluated according to a few factors. When research is examined, it can be understood that many amount of research has been done about "view directed towards to teaching professionthat attends different departments of faculty. Because of that, this research has a different and new importance for related departments.

Model of Research: In this research, the survey has been used on the range of descriptive method. In this kind of works, an answer is searched for this question "What is present situation of the subject that is wanted to be determined?" (Çepni, 2007).

Datum of this work have been obtained by applying the measure of view directed towards profession of teacher, to 245 students (132 girls, 113 boys) who attends different departments faculty of education (Elementary Mathematics Teacher, Computer Education and Instructional Technology Teacher, Turkish Teacher, English Teacher, Social Studies Teacher) in Mehmet Akif Ersoy University in 2009-2010 year education – instruction term. The answer that students have been given to measure form, have been analyzed by benefiting form program of SPSS 17.0. In evaluation of datum's among the descriptive statistics methods f (frequency), %(percentage), and X (arithmetic average) have been used. On the other hand; t testi and ANOVA have been used for establishing differences among the independent variables. " Scheffe Test" has been used (it is among post hoc tests) for determining direction of difference in multiple comparisons.

The datum's numerical evaluations were put into be tables, the tables have been interpreted and tested on $\alpha=55$ level whether there is meaningful difference among the independent variables.

Result and discussion:

According to analysis has been done; it is understood that in teacher applicants' view directed toward to teaching profession shows difference from sex, reasons of selection to being a teacher and their mothers' or fathers' job and their kinds of high school. According to these findings that have been obtained student of girl's view directed towards to teaching profession is more positive than boys' this result supports a common understanding of being the teaching profession is more appropriate for women. In addition to this; it is reached a person who selects being a teacher to grow up himself /herself shows more positive attitude to professional teacher than a person who selects for being compelled. Furthermore, children whose mother has graduated from primary school have more positive attitude than children whose mother has graduated from high school. As a reason of this result, the mothers' desire to school that has low education degree effects on their children's attitude positively.

Suggestions:

1. According to result of research, although it is found department variable's effects is low level on teacher candidates view directed towards to profession of teacher, it is thought that it is important to find department variable effects on teaching profession area.

2. In the result of research it has been seen that girls' views directed towards to teaching profession is more positive than boys'. Why boy's view directed towards to teaching profession is more negative has to be searched and it has to be supplied to be taken attention during the education and instruction time.

3. The new works have to be done by searching students' selection of profession according to having of their families' culture, economical level and number of brothers/ sisters.

4. In this research, it is determined just fourth graders' view directed towards to profession of teacher. On lower graders that attends in Education faculty have to be done similar researches.

5. Teacher applicants have to be followed after they are graduated from university.

6. On the bases of universities' developing level, some kinds of universities have to do similar research and this research has to be examined according to universities' development level.

Key words: Education, teaching profession , view of Professional, teacher applicants.